četvrtak, 21. listopada 2021.

P9_TA(2021)0440

Stanje u Tunisu

Rezolucija Europskog parlamenta od 21. listopada 2021. o stanju u Tunisu (2021/2903(RSP))

(2022/C 184/12)

Europski parlament,

— uzimajući u obzir svoje prethodne rezolucije o Tunisu i svoju Rezoluciju od 25. veljače 2016. o početku pregovora o Sporazumu o slobodnoj trgovini između Europske unije i Tunisa ([1]),

— uzimajući u obzir završno izvješće misije EU-a za promatranje izbora o predsjedničkim i parlamentarnim izborima u Tunisu održanima 15. rujna odnosno 6. listopada 2019.,

— uzimajući u obzir Sporazum o pridruživanju između Europske unije i Tunisa i razne tematske sastanke održane u okviru Sporazuma 2019. i 2020.,

— uzimajući u obzir zaključke Izvršnog odbora Međunarodnog monetarnog fonda (MMF) od 26. veljače 2021. u okviru savjetovanja s Tunisom na temelju članka IV.,

— uzimajući u obzir zajedničko priopćenje o odnosima EU-a i Tunisa od 4. lipnja 2021.: „Za obnovljeno partnerstvo”,

— uzimajući u obzir tuniški Predsjednički dekret br. 2021-69 od 26. srpnja 2021. kojim se ukidaju funkcije šefa vlade i članova vlade, tuniški Predsjednički dekret br. 2021-80 od 29. srpnja 2021. o suspenziji ovlasti Skupštine narodnih predstavnika, tuniški Predsjednički dekret br. 2021-109 od 24. kolovoza 2021. o produljenju izvanrednih mjera koje se odnose na suspenziju ovlasti Skupštine narodnih predstavnika i tuniški Predsjednički dekret br. 2021-117 od 22. rujna 2021. o izvanrednim mjerama,

— uzimajući u obzir deklaraciju potpredsjednika Komisije / Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku od 27. srpnja 2021. u ime Europske unije te njegove izjave za medije u Tunisu od 10. rujna 2021.,

— uzimajući u obzir Ustav Tunisa iz 2014.,

— uzimajući u obzir Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, čija je stranka i Tunis,

— uzimajući u obzir Konvenciju o ukidanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW), koju je Tunis ratificirao 1985. i u vezi s kojom je povukao svoje zadrške 2014.,

— uzimajući u obzir Nacionalni akcijski plan o ženama, miru i sigurnosti za razdoblje 2018. – 2022., usvojen 2018.,

— uzimajući u obzir članak 132. stavke 2. i 4. Poslovnika,

A. budući da je Tunis povlašteni partner EU-a, pri čemu su stalna podrška i potpora jedan od prioriteta, te da su misije za promatranje izbora 2011., 2014., 2018. i 2019. potvrdile nepokolebljivu predanost EU-a demokraciji u Tunisu; budući da je ovogodišnja 10. obljetnica tuniške revolucije važan trenutak u demokratskom razvoju Tunisa;

([1]) SL C 35, 31.1.2018., str. 117.

B. budući da socioekonomsku situaciju obilježavaju raširena gospodarska stagnacija, povezana s unutarnjim političkim kontekstom, i zdravstvena kriza s drugom najvećom stopom smrtnih slučajeva od bolesti COVID-19 na svijetu; budući da su pandemija bolesti COVID-19, pad turizma, visoka stopa nezaposlenosti mladih i inflacija dodatno pogoršali nestabilnost tuniškog gospodarstva; budući da su raširena korupcija, manjkav tranzicijski pravosudni sustav te ozbiljni gospodarski i sigurnosni izazovi i dalje znatne prepreke potpunoj demokratskoj konsolidaciji Tunisa;

C. budući da se u tom kontekstu predsjednik Kais Saied 25. srpnja 2021. pozvao na članak 80. tuniškog Ustava, kojim ga se ovlašćuje za donošenje izvanrednih mjera za rješavanje neposredne opasnosti za državu, te je objavio razrješenje premijera Hichema Mechichija, obustavu rada Skupštine narodnih zastupnika na razdoblje od 30 dana s mogućnošću produljenja i ukidanje parlamentarnog imuniteta svim zastupnicima; budući da je predsjednik 24. kolovoza 2021. produljio obustavu rada parlamenta;

D. budući da su vlade Ujedinjenih Arapskih Emirata, Saudijske Arabije i Egipta odmah pohvalile inicijativu predsjednika Saieda i usmeno iskazale potporu toj inicijativi;

E. budući da su nepostojanje Ustavnog suda i posljedična nemogućnost parlamentarnih zastupnika da se žale na bilo kakvo jednostrano produljenje izvanrednog stanja od strane predsjednika, kako je utvrđeno u relevantnom članku Ustava, izazvali ozbiljnu zabrinutost oko demokratske tranzicije Tunisa i temeljnih prava u toj zemlji;

F. budući da je predsjednik 22. rujna 2021. donio Predsjednički dekret br. 2021-117 koji sadrži odredbe o osobnoj supremaciji predsjednika i primatu njegovih dekreta u odnosu na Ustav, čime se ugrožava Ustav te se sve državne ovlasti dodjeljuju osobi predsjednika Kaisu Saiedu; budući da će se ustavne odredbe o pravima i slobodama poštovati i jamčiti samo ako nisu u suprotnosti sa zakonima koji se temelje na predsjedničkim dekretima i izvanrednim mjerama; budući da se Predsjedničkim dekretom br. 117 ne dopušta podnošenje žalbi na predsjedničke odluke pred sudom, uključujući najviši tuniški Upravni sud i njegov Kasacijski sud;

G. budući da su predmetne ovlasti koncentrirane u rukama predsjednika na neograničeno vrijeme; budući da je predsjednik sam sebi dodijelio potpunu zakonodavnu ovlast da dekretom mijenja zakone kojima se uređuju političke stranke, izbori, pravosudni sustav, sindikati i udruge, sloboda tiska i sloboda informiranja, organizacija Ministarstva pravosuđa, ljudska prava i slobode, zakonik o osobnom statusu, snage unutarnje sigurnosti, carine i državni proračun;

H. budući da su, iako je tuniško civilno društvo javno izrazilo ozbiljnu zabrinutost zbog novih ograničenja, mjere predsjednika Kaisa Saieda iz srpnja zadobile znatnu potporu javnosti, što pokazuje nezadovoljstvo javnosti teškom socioekonomskom situacijom i ozbiljnim nedostacima u funkcioniranju vlade s kojima se ta zemlja suočava; budući da je 18 lokalnih i međunarodnih organizacija za ljudska prava objavilo zajedničku izjavu u kojoj upozoravaju na stanje demokracije u Tunisu; budući da je skupina G7 pozvala Tunis da se vrati ustavnom poretku i da nastavi s parlamentarnim aktivnostima;

I. budući da je 26. srpnja 2021. tuniška policija bez objašnjenja zatvorila urede Al Jazeere u Tunisu;

J. budući da je tuniško civilno društvo dobro razvijeno i konsolidirano te da od 2011. ima ključnu ulogu u oblikovanju i jačanju demokratske tranzicije Tunisa, pri čemu brojni aktivisti pozivaju na hitne reforme, uključujući antikorupcijske mjere, te budući da je nacionalni dijalog jedno od posebnih obilježja te zemlje; budući da su sloboda tiska i sloboda objavljivanja ključne sastavnice otvorenog, slobodnog i demokratskog društva; budući da civilno društvo od 26. srpnja 2021. nije uključeno u nacionalni dijalog niti se s njim savjetovalo o koracima koje je poduzeo predsjednik Kais Saied;

K. budući da je 10. rujna 2021. Opći savez sindikata Tunisa (UGTT) predstavio svoj plan za uspostavu nacionalnog savjetodavnog odbora kako bi se zajamčio pravni okvir za uključive socijalne i političke reforme u zemlji, posebno za reformu političkog sustava i izbornog zakona te za izmjenu Ustava;

L. budući da gospodarstvo Tunisa uvelike ovisi o stranim ulaganjima, turizmu i izvozu proizvoda u EU; budući da su prema navodima Svjetske banke zbog tekućeg i fiskalnog deficita Tunisu potrebne robusne strukturne reforme; budući da je EU najveći trgovinski partner Tunisa, s udjelom od 57,9 % u ukupnoj trgovini te zemlje 2020. godine, pri čemu je 70,9 % tuniškog izvoza išlo u EU, a 48,3 % uvoza potjecalo iz EU-a; budući da gospodarstvo može napredovati samo ako se obnovi demokracija te ako se zajamče sigurnost i stabilnost;

M. budući da se ionako nestabilno stanje u Tunisu dodatno pogoršalo zbog pandemije bolesti COVID-19; budući da je zabilježen manjak zaliha kisika i cjepiva potrebnih za učinkovit odgovor na zdravstvenu krizu;

N. budući da sve veći broj Tunižana napušta zemlju, ponekad riskirajući svoje živote pri prelasku Sredozemnog mora; budući da se Tunis suočava s jednom od najviših stopa odljeva mozgova među arapskim zemljama;

O. budući da EU od 2011. ulaže znatne i trajne napore u podupiranje Tunisa, među ostalim tako što je toj zemlji dodijelio izravna bespovratna sredstva u iznosu od 2 milijarde EUR kako bi podržao izraženu obvezu Tunisa da provede demokratsku tranziciju, uključujući 260 milijuna EUR 2020. i 200 milijuna EUR 2021. (do lipnja) kao dio svoje makrofinancijske pomoći; budući da je u svibnju 2021. u okviru programa makrofinancijske pomoći za Tunis na raspolaganje stavljen iznos od 600 milijuna EUR s konkretnim ciljem ublažavanja gospodarskih posljedica pandemije bolesti COVID-19 u toj zemlji; budući da će EU za razdoblje 2021. – 2027. različite instrumente zamijeniti novim Instrumentom za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju (NDICI) – Globalna Europa te budući da su konsolidacija, podupiranje i promicanje demokracije, vladavine prava i poštovanja ljudskih prava neki od glavnih ciljeva vanjske pomoći EU-a koja se pruža u okviru tog instrumenta;

P. budući da je predanost EU-a većem angažmanu u promicanju demokracije ponovljena u Akcijskom planu EU-a za ljudska prava i demokraciju koji je Vijeće donijelo u studenome 2020.;

Q. budući da se u Ustavu Tunisa iz 2014. poziva na slobodu uvjerenja i savjesti;

1. ponovno potvrđuje svoju predanost povlaštenom partnerstvu između EU-a i Tunisa te tuniškom demokratskom procesu; međutim, duboko je zabrinut zbog toga što je Predsjedničkim dekretom br. 2021-117 utvrđena neograničena koncentracija ovlasti u rukama predsjednika; ponavlja da se mora očuvati poštovanje vladavine prava, Ustava i zakonodavnog okvira i da je potreban funkcionalan i legitiman parlament jer je to institucija koja predstavlja narod; stoga žali zbog činjenice da je predsjednik Saied 24. kolovoza 2021. obustavio rad tuniškog parlamenta na neodređeno vrijeme;

2. poziva na povratak normalnom funkcioniranju državnih institucija, uključujući što žurniji povratak potpunoj parlamentarnoj demokraciji i nastavak parlamentarnih aktivnosti, kao dio nacionalnog dijaloga, te na objavljivanje jasnog plana u tom pogledu;

3. posebno ističe da je parlament ključna institucija demokracije i da je potreban za svaku ustavnu reformu; ističe da nepostojanje ustavnog suda u Tunisu omogućuje vrlo široko tumačenje i primjenu članka 80. Ustava te sprečava zastupnike u parlamentu da podnesu žalbu kako bi dobili sudsku presudu o obustavi rada i dodatnim mjerama koje je predsjednik donio na temelju članka 80.; poziva Tunis da uspostavi ustavni sud kako bi se izbjeglo pogrešno tumačenje i zloupotreba Ustava;

4. ponavlja poziv potpredsjednika Komisije/Visokog predstavnika Unije na što žurniju ponovnu uspostavu institucionalne stabilnosti, a posebno na poštovanje temeljnih prava i sloboda utvrđenih u tuniškom Ustavu iz 2014. te suzdržavanje od svih oblika nasilja;

5. prima na znanje imenovanje Najle Bouden Ramadhan na funkciju premijerke od 29. rujna i imenovanje kabineta ministara od 11. listopada 2021.; primjećuje da je na mjesto ministra imenovano 10 žena;

6. poziva predsjednika da promijeni svoje stajalište i da aktivno podrži sve korake kako bi se zajamčila jednaka prava žena i muškaraca u svim područjima, posebno u za žene diskriminatornim zakonima u području prava na nasljeđivanje, prava na skrbništvo nad djecom, prava koja uživa glava kućanstva, prava na roditeljski dopust te radnih prava, osobito kad je riječ o radnicama u kućanstvu i radnicama u poljoprivredi;

7. poziva tuniške vlasti da poštuju Ustav i da zajamče poštovanje temeljnih prava svih građana; podsjeća na neotuđivu prirodu temeljnih i ljudskih prava i na njihov bezuvjetan primat te poziva na ponovnu uspostavu Ustava kao primarnog prava; poziva Tunis da potpuno ukine smrtnu kaznu;

8. poziva tijela vlasti da izbjegavaju pravnu nesigurnost kad je riječ o zabranama putovanja, državnom nadzoru i kućnim pritvorima; smatra da je suđenje civilima na vojnim sudovima vrlo problematično i poziva na ponovnu uspostavu neovisnog pravosuđa, koja će dovesti do reforme vojnih sudova u Tunisu te će se tako izbjeći vojna suđenja civilima;

9. insistira na tome da se svaka izmjena Ustava i političkog sustava može provesti samo unutar granica Ustava; prima na znanje kritiku koju su Tuniška liga za obranu ljudskih prava i druge organizacije civilnog društva uputile u vezi s koncentracijom ovlasti u rukama predsjednika; ističe da u demokraciji moraju prevladavati ravnoteža ovlasti i dioba vlasti;

10. uviđa ključnu ulogu Kvarteta za nacionalni dijalog, koji se sastoji od Općeg saveza sindikata Tunisa (UGTT), Tuniške konfederacije za industriju, trgovinu i obrtništvo (UTICA), Tuniške lige za ljudska prava (LTDH) i Tuniške odvjetničke komore, u poticanju uključivog nacionalnog dijaloga, zbog čega je 2015. primio Nobelovu nagradu za mir; poziva predsjednika da doprinese nacionalnom okviru u kojem će svi dionici moći učinkovito nastaviti taj dijalog; podsjeća na ključnu ulogu Skupine Europskog parlamenta za potporu demokraciji i koordinaciju izbora u promicanju dijaloga između civilnog društva i političkih vođa u Tunisu;

11. ističe da je hitno potrebno s pomoću strukturnih reformi i politika prevladati socioekonomsku krizu s kojom se ta zemlja suočava;

12. ponovno potvrđuje nepokolebljivu predanost EU-a podupiranju Tunisa u prevladavanju financijske i gospodarske krize, kao i na njegovu putu prema daljnjoj demokratskoj konsolidaciji; poziva Komisiju i Europsku službu za vanjsko djelovanje (ESVD) da pojačaju dijalog s tuniškim vlastima, gospodarskim subjektima i civilnim društvom; naglašava da su potrebne stabilne i funkcionalne institucije kako bi se postigao napredak u strukturnim reformama koje su potrebne za dobivanje zajma MMF-a za sanaciju;

13. naglašava da je jednako poimanje vladavine prava, demokracije i ljudskih prava glavni temelj snažnog partnerstva između EU-a i Tunisa; apelira na predsjednika da omogući potpuno i pravilno funkcioniranje neovisnih regulatornih državnih tijela, uključujući privremeno tijelo za preispitivanje ustavnosti zakona i Nacionalno tijelo za borbu protiv korupcije;

14. zabrinut je zbog stranih uplitanja koji ugrožavaju tunišku demokraciju;

15. poziva EU da nastavi s programima kojima se pruža izravna potpora tuniškim građanima te da poveća pomoć ondje gdje je to potrebno s obzirom na trenutačnu krizu, među ostalim pružanjem zdravstvene potpore u okviru sustava COVAX kako bi se toj zemlji pomoglo u rješavanju teških posljedica pandemije bolesti COVID-19;

16. poziva potpredsjednika Komisije / Visokog predstavnika i države članice da pomno prate stanje u Tunisu te nadalje poziva potpredsjednika Komisije / Visokog predstavnika da redovito izvješćuje Odbor Parlamenta za vanjske poslove kako bi se osigurao odgovarajući parlamentarni dijalog o toj važnoj i zabrinjavajućoj situaciji;

17. nalaže svojem predsjedniku da ovu Rezoluciju proslijedi Vijeću, Komisiji, ESVD-u, potpredsjedniku Komisije / Visokom predstavniku Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku te predsjedniku, vladi i parlamentu Tunisa.